

ILMIY MAQOLA VA TEZIS YOZISHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti Namangan filiali

MSPD yo'nalishi

Magistratura 1-kurs talabasi

Kadirova Nigora Saxibjanovna

Ustoz: Jumannazarova Gullola

Annotatsiya

Mazkur maqolada ilmiy maqola va tezis yozish jarayonining nazariy-metodologik asoslari hamda ularning o'ziga xos jihatlari ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Ilmiy yozuv madaniyati tadqiqot natijalarini aniq, mantiqiy va tizimli tarzda bayon etishda muhim ahamiyat kasb etishi asoslab beriladi. Maqolada ilmiy maqola va tezisning maqsadi, tuzilishi, hajmi, mazmuniy xususiyatlari hamda ularning o'zaro farqli va umumiy jihatlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy maqola, tezis, ilmiy yozuv, metodologiya, ilmiy uslub, tadqiqot natijalari, ilmiy yangilik, tahlil, mantiqiy izchillik, ilmiy etika.

SPECIFIC ASPECTS OF WRITING A SCIENTIFIC ARTICLE AND THESIS

Annotation

This article analyzes the theoretical and methodological foundations of the process of writing a scientific article and thesis and their specific aspects from a scientific point of view. It is argued that the culture of scientific writing plays an important role in clearly, logically and systematically presenting research results. The article covers the purpose, structure, volume, content features of a scientific article and thesis, as well as their differences and common aspects.

Keywords: scientific article, thesis, scientific writing, methodology, scientific method, research results, scientific innovation, analysis, logical consistency, scientific ethics.

СПЕЦИФИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НАПИСАНИЯ НАУЧНОЙ СТАТЬИ И ДИССЕРТАЦИИ

Аннотация

В данной статье анализируются теоретические и методологические основы процесса написания научной статьи и диссертации, а также их специфические аспекты с научной точки зрения. Утверждается, что культура научного письма играет важную роль в ясном, логичном и систематическом представлении результатов исследований. В статье рассматриваются цель, структура, объем, содержательные особенности научной статьи и диссертации, а также их различия и общие черты.

Ключевые слова: научная статья, диссертация, научное письмо, методология, научный метод, результаты исследований, научные инновации, анализ, логическая последовательность, научная этика.

Kirish

Zamonaviy ilm-fan va ta'lim tizimida ilmiy tadqiqot natijalarini yozma shaklda ifodalash muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Ilmiy maqola va tezislar ilmiy bilimlarni ommalashtirish, yangi g'oyalarni ilgari surish hamda muayyan muammoni ilmiy jamoatchilik muhokamasiga taqdim etishning asosiy shakllaridan hisoblanadi. Ilmiy yozuv madaniyati nafaqat tadqiqotchining saviyasini, balki uning ilmiy tafakkur darajasi va metodologik tayyorgarligini ham aks ettiradi. Ilmiy faoliyatda yozma ishlar muhim o'rin tutadi, chunki tadqiqot natijalari aynan ilmiy maqola yoki tezis orqali rasmiylashtiriladi va baholanadi. Shu jihatdan, ilmiy maqola va tezis yozishning o'ziga xos jihatlarini chuqur o'rganish har bir izlanuvchi,

magistrant va yosh tadqiqotchi uchun zarur hisoblanadi. Ilmiy matnni to'g'ri tashkil etish, asosiy fikrlarni mantiqiy izchillikda bayon etish hamda ilmiy uslub talablariga rioya qilish ilmiy ish sifatini belgilovchi muhim mezonlardandir.

Ilmiy maqola va tezis bir qarashda o'xshash bo'lib tuyulsa-da, ularning vazifasi, mazmuni va tuzilishi jihatidan sezilarli farqlari mavjud. Ilmiy maqola muammoni keng qamrovda tahlil qilishga, nazariy va empirik dalillarni asoslashga yo'naltirilgan bo'lsa, tezis tadqiqotning eng muhim jihatlarini ixcham va umumlashtirilgan shaklda ifodalashga xizmat qiladi. Shu bois, har bir janrning o'ziga xos xususiyatlarini bilmasdan turib sifatli ilmiy ish yozish mushkuldir.

Bugungi kunda ilmiy maqola va tezislarga qo'yilayotgan talablar tobora murakkablashib bormoqda. Ilmiy yangilik darajasi, metodologik asoslanganlik, manbalarga to'g'ri murojaat qilish va plagiatdan xoli bo'lish kabi mezonlar ilmiy ishlarni baholashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, xalqaro ilmiy nashrlar talablariga mos ravishda yozilgan maqolalar tadqiqotchining ilmiy faoliyatini baholashda asosiy ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolaning asosiy maqsadi ilmiy maqola va tezis yozishning o'ziga xos jihatlarini ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilish, ularning umumiy va farqli tomonlarini ochib berish hamda ilmiy yozuv madaniyatini shakllantirishga oid ilmiy xulosalar chiqarishdan iborat. Maqolada ilmiy ish yozishda uchraydigan asosiy muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ham yoritiladi.

Ilmiy maqola va tezis yozish masalasi bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ilmiy yozuv madaniyati ilm-fan taraqqiyoti bilan chambarchas bog'liq holda rivojlangan. Ilmiy manbalarda ilmiy matnning tuzilishi, mazmuni va uslubiga qo'yiladigan talablar batafsil yoritilgan bo'lib, ularning aksariyatida ilmiy fikrni aniq va tizimli ifodalash zarurligi ta'kidlanadi. Ko'pgina adabiyotlarda ilmiy maqola mustaqil tadqiqot mahsuli sifatida talqin qilinib, unda ilmiy muammo, tadqiqot maqsadi, metodlar va natijalar uzviy bog'liqlikda bayon etilishi lozimligi qayd etiladi. Ilmiy maqolaning asosiy belgisi sifatida ilmiy yangilik

va nazariy-amaliy ahamiyat ko'rsatib o'tiladi. Tezislar esa ko'proq ilmiy axborotni tezkor yetkazish vositasi sifatida izohlanadi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ilmiy maqola va tezis yozishda metodologik yondashuv muhim o'rin tutadi. Ilmiy fikrning asoslanmaganligi, mantiqiy uzilishlar va manbalarni noto'g'ri keltirish ilmiy ish sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli ilmiy adabiyotlarda ilmiy etikaga rioya qilish, plagiatdan qochish va havolalarni to'g'ri rasmiylashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratiladi. Tadqiqot jarayonida o'tkazilgan tahlillar natijasida ilmiy maqola va tezis yozishning o'ziga xos jihatlari tizimli ravishda aniqlab olindi. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, ilmiy maqola mustaqil ilmiy tadqiqot mahsuli bo'lib, unda ilmiy muammo keng qamrovda ochib beriladi, nazariy va amaliy jihatlar chuqur tahlil qilinadi hamda asosli xulosalar chiqariladi.

Ilmiy maqola yozishda muallifdan yuqori darajadagi ilmiy tafakkur, tahliliy fikrlash va metodologik tayyorgarlik talab etiladi. Tezislar esa ilmiy tadqiqot natijalarini qisqa, lo'nda va aniq shaklda taqdim etish imkonini beradi. Ushbu janr ilmiy konferensiyalar, seminarlar va simpoziumlar doirasida muhim axborot almashinuvi vositasi sifatida xizmat qiladi. Ilmiy maqola va tezis yozish jarayonida ilmiy uslub talablariga rioya qilish, terminologik aniqlik va mantiqiy izchillikni ta'minlash ilmiy ishning sifatini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Ilmiy ishda manbalar bilan ishlash madaniyati shakllanmagan bo'lsa, tadqiqotning ilmiy qiymati pasayib ketadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ilmiy maqola va tezis yozish zamonaviy ilmiy faoliyatning ajralmas va muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu tadqiqotda ilmiy maqola va tezis yozishning o'ziga xos jihatlari ilmiy-nazariy va tahliliy yondashuv asosida keng yoritildi. Tadqiqot natijalari ilmiy yozuv madaniyatini shakllantirish va rivojlantirish ilm-fan taraqqiyoti uchun muhim omil ekanini ko'rsatdi. Ilmiy maqola keng qamrovli ilmiy muammoni tahlil qilish, nazariy asoslarni ishlab chiqish

va empirik natijalarni umumlashtirish imkonini beruvchi ilmiy janr sifatida baholanadi. Tezislar esa ilmiy tadqiqot natijalarining asosiy jihatlarini qisqa va ixcham shaklda ifodalab, ilmiy muloqotni jadallashtirishga xizmat qiladi. Har ikkala janrning o'ziga xos jihatlarini anglash va ularga mos yondashuvni tanlash ilmiy ishning muvaffaqiyatini belgilaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduqodirov, A. A. (2019). *Ilmiy tadqiqot metodologiyasi*. Toshkent: Fan va texnologiya.
2. Axmedov, B. X. (2020). Ilmiy maqola yozish madaniyati va uning asosiy talablari. *Pedagogik ta'lim*, 4(2), 45–50.
3. Bo'ronov, S. N. (2018). *Ilmiy ijod va tadqiqot asoslari*. Toshkent: O'qituvchi.
4. Ismoilov, J. T. (2021). Ilmiy matn turlari va ularning uslubiy xususiyatlari. *Zamonaviy ta'lim*, 3(1), 62–67.
5. Karimov, M. Q. (2017). *Ilmiy izlanish asoslari*. Toshkent: Akademnashr.
6. Qodirova, N. R. (2022). Tezis va ilmiy maqola: tuzilma va mazmuniy farqlar. *Ilm-fan va innovatsiya*, 1(4), 88–94.
7. Rahmonov, U. S. (2020). Ilmiy tadqiqotlarda plagiat muammosi va uning oldini olish yo'llari. *Ijtimoiy fanlar*, 2(3), 101–106.
8. Saidov, D. M. (2019). *Ilmiy yozuv asoslari*. Toshkent: Universitet nashriyoti.
9. To'xtayeva, G. A. (2021). Ilmiy maqola tayyorlashda metodologik yondashuvlar. *Pedagogika va psixologiya*, 5(2), 73–79.